Арнайы қаржы компанияларының бухгалтерлік есеп жүргізуі жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Ұлттық банкі Басқармасының 2006 жылғы 27 қазандағы N 108 Қаулысы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2006 жылғы 8 желтоқсанда Нормативтік құқықтық кесімдерді мемлекеттік тіркеудің тізіліміне N 4484 болып енгізілді. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Ұлттық банк Басқармасының 2008 жылғы 28 қарашадағы N 100 Қаулысымен.

Күші жойылды - ҚР Ұлттық банк Басқармасының 2008.11.28 N 100 *Қаулысымен.*

----------------- Қаулыдан үзінді ------------------

Арнайы қаржы компанияларының бухгалтерлік есепке алуды жетілдіру мақсатында Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Басқармасы ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:

1. ...

2. Осы қаулы Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуден өткен күннен бастап он төрт күн өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі.

3. Осы қаулы қолданысқа енгізілген күннен бастап:

1) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының "Арнайы қаржы компанияларының бухгалтерлік есеп жүргізуі жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы" 2006 жылғы 27 қазандағы N 108 қаулысының (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде N 4484 тіркелген);

2) ...күші жойылды деп танылсын.

4. ...

5. ...

6. ...

Ұлттық Банк Төрағасы Ә. Сәйденов

" Бухгалтерлік есепке алу мен қаржылық есеп беру туралы " және " Секъюритилендіру туралы " Қазақстан Республикасының Заңдарын жүзеге асыру мақсатында Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Басқармасы **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

1. Қоса беріліп отырған Арнайы қаржы компанияларының бухгалтерлік есеп жүргізуі жөніндегі нұсқаулық бекітілсін.

2. Осы қаулы Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелген күннен бастап он төрт күн өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі.

3. Бухгалтерлік есеп департаменті (Шалғымбаева Н.Т.):

1) Заң департаментімен (Шәріпов С.Б.) бірлесіп осы қаулыны Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуден өткізу шараларын қабылдасын;

2) осы қаулы Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуден өткен күннен бастап он күндік мерзімде оны Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі орталық аппаратының мүдделі бөлімшелеріне, арнайы қаржы компанияларына, Қазақстан Республикасы Қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын реттеу және қадағалау агенттігіне, "Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастығы" заңды тұлғалардың бірлестігіне және екінші деңгейдегі банктерге жіберсін.

4. Осы қаулының орындалуын бақылау Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Төрағасының орынбасары Г.З. Айманбетоваға жүктелсін.

Ұлттық Банк Төрағасы

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2006 жылғы 27 қазандағы N 108 қаулысымен бекітілген

Арнайы қаржы компанияларының бухгалтерлік есеп жүргізуі жөніндегі нұсқаулық

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы Нұсқаулық " Бухгалтерлік есепке алу мен қаржылық есеп беру туралы " және " Секьюритилендіру туралы " Қазақстан Республикасының Заңдарына, Қазақстан Республикасының өзге нормативтік құқықтық актілеріне және халықаралық қаржылық есептілігінің стандарттарына сәйкес әзірленді.

2. Осы Нұсқаулық арнайы қаржы компанияларының бухгалтерлік есеп жүргізуін нақтылайды.

3. Арнайы қаржы компаниялары жүргізетін операциялардың бухгалтерлік есебі халықаралық қаржылық есептілігінің стандарттарына сәйкес жүзеге асырылады.

4. Осы Нұсқаулықта Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінде , " Бухгалтерлік есепке алу мен қаржылық есеп беру туралы " және "

Секьюритилендіру туралы " Қазақстан Республикасының Заңдарында, өзге нормативтік құқықтық актілерде және халықаралық қаржылық есептілігінің стандарттарында көзделген ұғымдар пайдаланылады.

2-тарау. Бөлінген активтерді есепке алу

5. Қолданылып жүрген немесе болашақтағы талап ету құқықтары арнайы қаржы компаниясына көшкен кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 334 90 Арнайы қаржы компаниясының бөлінген активтері
Кт 687 90 Оригинатор алдындағы міндеттемелер.

3-тарау. Арнайы қаржы компаниясының облигацияларын есепке алу

6. Облигацияларды орналастыру күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) облигацияларды сату сомасына (олардың номиналдық құнынан аспайтын сомаға):

Дт 441 02 Ағымдағы шоттардағы ұлттық валютадағы ақша
Кт 603 90 Арнайы қаржы компаниясы шығарған облигациялар;

2) дисконт сомасына:

Дт 603 91 Арнайы қаржы компаниясы айналысқа шығарған облигациялар бойынша дисконт
Кт 603 90 Арнайы қаржы компаниясы шығарған облигациялар;

3) сыйлықақы сомасына:

Дт 441 02 Ағымдағы шоттардағы ұлттық валютадағы ақша
Кт 603 92 Арнайы қаржы компаниясы айналысқа шығарған облигациялар бойынша сыйлықақы.

7. Бөлінген активтермен қамтамасыз етілген облигацияларды орналастырудан алынған ақшаны оригинаторға өткізу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 687 90 Оригинатор алдындағы міндеттемелер
Кт 441 92 Ағымдағы шоттардағы ұлттық валютадағы ақша.

8. Дисконтты (сыйлық ақыны) амортизациялауды қоса алғанда айналысқа шығарылған облигациялар бойынша шығыстарды есептеу мынадай бухгалтерлік жазбаларды жүзеге асыру арқылы әрбір есепті күні жүргізіледі:

1) есептелген сыйақы сомасына:

Дт 831 90 Арнайы қаржы компаниясы айналысқа шығарған облигациялар бойынша сыйақы төлеуге байланысты шығыстар
Кт 684 01 Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түріндегі есептелген шығыстар;

2) дисконтты амортизациялау сомасына:

Дт 831 91 Арнайы қаржы компаниясы айналысқа шығарған облигациялар бойынша дисконтты амортизациялауға байланысты шығыстар
Кт 603 91 Арнайы қаржы компаниясы айналысқа шығарған облигациялар бойынша дисконт;

3) сыйлықақыны амортизациялау сомасына:
Дт 603 92 Арнайы қаржы компаниясы айналысқа шығарған облигациялар бойынша сыйлықақы
Кт 724 90 Арнайы қаржы компаниясы айналысқа шығарған облигациялар бойынша сыйлық ақыны амортизациялауға байланысты кірістер.

9. Есептелген сыйақыны төлеу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:
Дт 684 01 Айналысқа шығарылған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түріндегі есептелген шығыстар
Кт 441 02 Ағымдағы шоттардағы ұлттық валютадағы ақша.

10. Басқаға берілген құқықтар бойынша төлемдерді жинауды жүзеге асыру кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:
Дт 441 90 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ағымдағы шоттардағы ұлттық валютадағы бөлінген активтері
Кт 334 90 Арнайы қаржы компаниясының бөлінген активтері.

11. Шығарылған облигацияларды олардың номиналдық құнына өтеу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:
Дт 603 90 Арнайы қаржы компаниясы шығарған облигациялар
Кт 441 90 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ағымдағы шоттардағы ұлттық валютадағы бөлінген активтері.

4-тарау. Бөлінген активтер бойынша уақытша бос түсімдерді инвестициялау бойынша операцияларды есепке алу

12. Бөлінген активтер бойынша уақытша бос түсімдерді борыштық бағалы қағаздарға инвестициялау бойынша операцияларды бухгалтерлік есепке алу Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде N 3735 тіркелген » "Қазақстан Республикасы қаржы нарығының жекелеген субъектілері жүзеге асыратын сатып алынған борыштық бағалы қағаздармен операциялардың бухгалтерлік есебін жүргізу жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы" 2005 жылғы 6 маусымдағы N 65 қаулысына сәйкес жүзеге асырылады.

13. Бөлінген активтер бойынша уақытша бос түсімдерді инвестициялау кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:
Дт 401 01 Саудаға арналған бағалы қағаздар
401 02 Сату үшін қолда бар бағалы қағаздар

Кт 441 90 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ағымдағы шоттардағы ұлттық валютадағы бөлінген активтері.

14. Әділ құны бойынша сатып алынған акцияларды қайта бағалау мынадай бухгалтерлік жазбаларды жүзеге асыру арқылы жүргізіледі:

1) саудаға арналған акциялар бойынша:

егер бағалы қағаздардың әділ құны олардың есепке алу құнынан жоғары болса:

Дт 401 05 Бағалы қағаздардың әділ құнын оң түзету

Кт 727 03 Саудаға арналған бағалы қағаздар құнының өзгеруінен іске асырылмаған кірістер;

егер бағалы қағаздардың есепке алу құны олардың әділ құнынан жоғары болса:

Дт 845 03 Саудаға арналған бағалы қағаздар құнының өзгеруінен іске асырылмаған кірістер

Кт 401 06 Бағалы қағаздардың әділ құнын теріс түзету;

бағалы қағаздардың әділ құнының есепке алынған оң немесе теріс түзету сомасына:

Кт 401 06 Бағалы қағаздардың әділ құнын теріс түзету;

Дт 401 05 Бағалы қағаздардың әділ құнын оң түзету

2) сату үшін қолда бар акциялар бойынша:

егер бағалы қағаздардың әділ құны олардың есепке алу құнынан жоғары болса:

Дт 401 05 Бағалы қағаздардың әділ құнын оң түзету

Кт 542 01 Сату үшін қолда бар бағалы қағаздардың құнын қайта бағалаудан қосымша төленбеген капитал;

егер бағалы қағаздардың есепке алу құны олардың әділ құнынан жоғары болса:

Дт 542 01 Сату үшін қолда бар бағалы қағаздардың құнын қайта бағалаудан қосымша төленбеген капитал

Кт 401 06 Бағалы қағаздардың әділ құнын теріс түзету;

бағалы қағаздардың әділ құнының есепке алынған оң немесе теріс түзету сомасына:

Кт 401 06 Бағалы қағаздардың әділ құнын теріс түзету;

Дт 401 05 Бағалы қағаздардың әділ құнын оң түзету.

15. Акцияларды сату кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жасалады:

Кт 441 90 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ағымдағы шоттардағы ұлттық валютадағы бөлінген активтері

Дт 401 01 Саудаға арналған бағалы қағаздар

401 02 Сату үшін қолда бар бағалы қағаздар.

16. Бөлінген активтер бойынша уақытша бос түсімдерді екінші деңгейдегі банктердегі салымдарға инвестициялау кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 403 01 Бір түнге орналастырылған салымдар,
403 02 Талап ету бойынша салымдар,
403 03 Қысқа мерзімді салымдар,
403 04 Ұзақ мерзімді салымдар,
403 05 Шартты салымдар,
403 06 Басқа да салымдар
Кт 441 90 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ағымдағы шоттардағы ұлттық валютадағы бөлінген активтері.

17. Орналастырылған салымдар бойынша сыйақы есептеу ай сайын айдың соңғы жұмыс күні немесе банктік салым шартының талаптарында көзделген ставка бойынша салымды жабу күні жүргізіледі және мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 332 22 Банктерде орналастырылған талап ету бойынша салымдар бойынша сыйақы түріндегі есептелген кірістер,
332 23 Банктерде орналастырылған мерзімді салымдар бойынша сыйақы түріндегі есептелген кірістер,
332 24 Банктерде орналастырылған шартты салымдар бойынша сыйақы түріндегі есептелген кірістер,
Кт 724 22 Талап ету бойынша салымдар бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер,
724 23 Мерзімді салымдар бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер,
724 24 Шартты салымдар бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер.

18. Екінші деңгейдегі банктердегі салымдар бойынша есептелген сыйақы алу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 441 90 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ағымдағы шоттардағы ұлттық валютадағы бөлінген активтері,
441 02 Ағымдағы шоттардағы ұлттық валютадағы ақша,
Кт 332 22 Банктерде орналастырылған талап ету бойынша салымдар бойынша сыйақы түріндегі есептелген кірістер,
332 23 Банктерде орналастырылған мерзімді салымдар бойынша сыйақы түріндегі есептелген кірістер,
332 24 Банктерде орналастырылған шартты салымдар бойынша сыйақы түріндегі есептелген кірістер.

19. Салым сомасын алу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Кт 441 90 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ағымдағы шоттардағы ұлттық валютадағы бөлінген активтері

Дт 403 01 Бір түнге орналастырылған салымдар,
403 02 Талап ету бойынша салымдар,
403 03 Қысқа мерзімді салымдар,
403 04 Ұзақ мерзімді салымдар,
403 05 Шартты салымдар,
403 06 Басқа да салымдар.

19-1. Бөлінген активтер бойынша уақытша бос түсімдерді форвардқа орналастыру кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

шартты талаптар мен міндеттемелердің сомасына:

Дт 1021 Қаржы активтерін сатып алу бойынша шартты талаптар

Кт 1071 Қаржы активтерін сату бойынша шартты міндеттемелер.

Активті (бағалы қағаздарды, шетел валютасын және басқа активтерді) сатып алуға немесе сатуға форвард жасау күні туынды қаржы құралының әділ құны нөлге тең.

Арнайы қаржы компаниясының есеп саясатымен белгіленген кезеңділікпен форвардты қайта бағалауды жүзеге асыру кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

форвардтың әділ құнының оң өзгерісінің сомасына:

Дт 403 Басқа да қаржы инвестициялары (форвардты есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)

Кт 72705 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған кірістер;

форвардтың әділ құнының теріс өзгерісінің сомасына:

Дт 84505 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған шығыстар

Кт 603 Тағы басқалары (форвардты есепке алуға арналған жеке қосалқы шот);

форвардтың әділ құнын оң/теріс түзетудің есебіндегі сомаға:

Дт 603 Тағы басқалары (форвардты есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)

Кт 403 Басқа да қаржы инвестициялары (форвардты есепке алуға арналған жеке қосалқы шот).

Форвардты орындау күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

нетто негізде есеп айырысқан жағдайда арнайы қаржы компаниясы ақша аударған кезде:

Дт 603 Тағы басқалары (форвардты есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)

Кт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері;
нетто негізде есеп айырысқан жағдайда қарсы әріптестен ақша алған кезде:
Дт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері
Кт 403 Басқа да қаржы инвестициялары (форвардты есепке алуға арналған жеке қосалқы шот);
форвард талаптары бойынша базалық активті сатып алған кезде:
сатып алған базалық активтің құнына:
Дт 40101 Саудаға арналған бағалы қағаздар
40102 Сатуға арналған қолда бар бағалы қағаздар
40201 Саудаға арналған бағалы қағаздар
40202 Сатуға арналған қолда бар бағалы қағаздар
40203 Өтелгенге дейін ұсталатын бағалы қағаздар
403 Басқа да қаржы инвестициялары (тазартылған қымбат металдармен басқа активтерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері (шетел валютасын есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
603 Тағы басқалары (форвардты есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
Кт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері
403 Басқа да қаржы инвестициялары (форвардты есепке алуға арналған жеке қосалқы шот);
форвардтың талаптары бойынша базалық активтерді сату кезінде:
сатылатын активтің құнына:
Дт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері
603 Тағы басқалары (форвардты есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
Кт 403 Басқа да қаржы инвестициялары (форвардты есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
40101 Саудаға арналған бағалы қағаздар
40102 Сатуға арналған қолда бар бағалы қағаздар
40201 Саудаға арналған бағалы қағаздар
40202 Сатуға арналған қолда бар бағалы қағаздар

40203 Өтелгенге дейін ұсталатын бағалы қағаздар
403 Басқа да қаржы инвестициялары (тазартылған қымбат металдармен басқа активтерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері (шетел валютасын есепке алуға арналған жеке қосалқы шот);

активтерді сатып алуға/сатуға форвардты қайта бағалаудан іске асырылған кірістер сомасына:

Дт 72705 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған кірістер
Кт 84505 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған шығыстар
Кт 72708 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылған кірістер;

активтерді сатып алуға/сатуға форвардты қайта бағалаудан іске асырылған шығыстар сомасына:

Дт 84508 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған шығыстар
Кт 72705 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған кірістер
Кт 84505 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылған шығыстар.

Бір мезгілде, борыштық бағалы қағаздарды сатып алу және сату кезінде Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде N 3735 тіркелген "Қазақстан Республикасы қаржы нарығының жекелеген субъектілері жүзеге асыратын сатып алынған борыштық бағалы қағаздармен операциялардың бухгалтерлік есебін жүргізу жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы" 2005 жылғы 6 маусымдағы N 65 қаулысында көзделген бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады.

Ескерту. 19-1-тармақпен толықтырылды - Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2007.07.20. N 83 *(қолданысқа енгізілу тәртібін* 2-тармақтан *қараңыз) Қаулысымен.*

19-2. Бөлінген активтер бойынша уақытша бос түсімдерді фьючерстерге орналастыру кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

шартты талаптар мен міндеттемелердің сомасына:

Дт 1022 Қаржы фьючерстерін сатып алу бойынша шартты талаптар (активтік шоттар бойынша)
Кт 1072 Қаржы фьючерстерін сатып алу бойынша шартты міндеттемелер (активтік операциялар бойынша).

Активтерді сатып алуға немесе сатуға фьючерс жасау күні туынды қаржы құралының әділ құны нөлге тең.

Жасалған фьючерс бойынша маржа төлеу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 35201 Брокерлермен есеп айырысу
Кт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері.

Брокерге фьючерс жасау үшін комиссия төлеу кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:
Дт 82182 Брокерлік-дилерлік қызмет көрсету үшін комиссиялық шығыстар
Кт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері.

Арнайы қаржы компаниясының қосымша маржаны төлеуі немесе маржаның есебіндегі рұқсат етілген соманы есептен шығаруы кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

арнайы қаржы компаниясы қосымша төлеген маржаның сомасына:
Дт 35201 Брокерлермен есеп айырысу
Кт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері;

арнайы қаржы компаниясы маржаның есебіндегі рұқсат етілген соманы есептен шығарған кезде:
Дт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері
Кт 35201 Брокерлермен есеп айырысу.

Арнайы қаржы компаниясының есеп саясатымен белгіленген кезеңділікпен активтерді сатып алуға/сатуға фьючерсті әділ құны бойынша қайта бағалауды жүзеге асыру кезінде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

фьючерстің әділ құнының оң өзгеруі сомасына:
Дт 403 Басқа да қаржы инвестициялары (фьючерстерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
Кт 72705 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған кірістер (фьючерстерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот);

фьючерстің әділ құнының теріс өзгеруі сомасына:
Дт 84505 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған шығыстар (фьючерстерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
Кт 603 Тағы басқалары (фьючерстерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот);

фьючерстің әділ құнын оң/теріс түзетудің есебіндегі сомаға:
Дт 603 Тағы басқалары (фьючерстерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
Кт 403 Басқа да қаржы инвестициялары (фьючерстерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот).

Фьючерс бойынша ашық позицияны жабу күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

арнайы қаржы компаниясы фьючерстің құнын нетто негізде ақшамен өтеген кезде (ашық позицияны жабу):

Дт 603 Тағы басқалары (фьючерстерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)

Кт 35201 Брокерлермен есеп айырысу

44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері;

қарсы әріптес фьючерсті нетто негізде өтеген кезде:

Дт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері

Кт 403 Басқада қаржы инвестициялары (фьючерстерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)

35201 Брокерлермен есеп айырысу;

базалық активті фьючерс талаптары бойынша сатып алған кезде: сатып алған активтің құнына:

Дт 40101 Саудаға арналған бағалы қағаздар

40102 Сатуға арналған қолда бар бағалы қағаздар

40201 Саудаға арналған бағалы қағаздар

40202 Сатуға арналған қолда бар бағалы қағаздар

40203 Өтелгенге дейін ұсталатын бағалы қағаздар

403 Басқа да қаржы инвестициялары (тазартылған қымбат металдармен басқа активтерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)

44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері (шетел валютасын есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)

603 Тағы басқалары (фьючерстерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)

Кт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері

403 Басқа да қаржы инвестициялары (фьючерстерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот);

базалық активтер фьючерс талаптары бойынша сатылған кезде: сатылатын активтің құнына:

Дт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері

603 Тағы басқалары (фьючерстерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
Кт 403 Басқа да қаржы инвестициялары (фьючерстерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
35201 Брокерлермен есеп айырысу
40101 Саудаға арналған бағалы қағаздар
40102 Сатуға арналған қолда бар бағалы қағаздар
40201 Саудаға арналған бағалы қағаздар
40202 Сатуға арналған қолда бар бағалы қағаздар
40203 Өтелгенге дейін ұсталатын бағалы қағаздар
403 Басқа да қаржы инвестициялары (тазартылған қымбат металдармен басқа активтерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері (шетел валютасын есепке алуға арналған жеке қосалқы шот).

Бір мезгілде, борыштық бағалы қағаздарды сатып алу және сату кезінде Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде N 3735 тіркелген "Қазақстан Республикасы қаржы нарығының жекелеген субъектілері жүзеге асыратын сатып алынған борыштық бағалы қағаздармен операциялардың бухгалтерлік есебін жүргізу жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы" 2005 жылғы 6 маусымдағы N 65 қаулысында көзделген бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады.

Ескерту. 19-2-тармақпен толықтырылды - Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2007.07.20. N 83 *(қолданысқа енгізілу тәртібін* 2-тармақтан *қараңыз) Қаулысымен.*

19-3. Бөлінген активтер бойынша уақытша бос түсімдерді активтермен "колл"/"пут" опциондарын сатып алу бойынша операцияларға орналастыру кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

шартты талаптардың сомасына:

Дт 1028 Сатып алынған опциондық келісім-шарттар - "колл"
1029 Сатып алынған опциондық келісім-шарттар - "пут"
Кт 1078 Сатып алынған опциондық келісім-шарттар - "колл" - қарсы шот
1079 Сатып алынған опциондық келісім-шарттар - "пут" - қарсы шот;

сатып алынған "колл"/"пут" опционы бойынша төленген сыйлықақы сомасына:

Дт 403 Басқада қаржы инвестициялары (опционды есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
Кт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері.

Арнайы қаржы компаниясының есеп саясатымен белгіленген кезеңділікпен, сондай-ақ мәмілені жабу күні сатып алынған "колл"/"пут" опционын әділ құны бойынша қайта бағалау жүргізіледі және мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

сатып алынған "колл"/"пут" опционының әділ құнының оң өзгерісінің сомасына:

Дт 403 Басқада қаржы инвестициялары (опционды есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
Кт 72705 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған кірістер;

сатып алынған опционның әділ құнының теріс өзгерісінің сомасына:

Дт 84505 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған шығыстар
Кт 403 Басқада қаржы инвестициялары (опционды есепке алуға арналған жеке қосалқы шот).

Ашық позицияны жабу немесе сатып алынған "колл"/"пут" опционын орындау күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

сатып алынған "колл"/"пут" опционының талаптары бойынша шартты талаптардың сомасына:

Дт 1078 Сатып алынған опциондық келісім-шарттар - "колл" - қарсы шот
1079 Сатып алынған опциондық келісім-шарттар - "пут" - қарсы шот
Кт 1028 Сатып алынған опциондық келісім-шарттар - "колл"
1029 Сатып алынған опциондық келісім-шарттар - "пут";

қарсы әріптес "колл"/"пут" опционының құнын ақшамен өтеген кезде (ашық позицияны жабу):

Дт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері
Кт 403 Басқада қаржы инвестициялары (опционды есепке алуға арналған жеке қосалқы шот);

арнайы қаржы компаниясы базалық активті "колл" опционның талаптары бойынша сатып алған кезде:

сатып алынған активтердің құнына:

40101 Саудаға арналған бағалы қағаздар
40102 Сатуға арналған қолда бар бағалы қағаздар
40201 Саудаға арналған бағалы қағаздар

40202 Сатуға арналған қолда бар бағалы қағаздар
40203 Өтелгенге дейін ұсталатын бағалы қағаздар
403 Басқа да қаржы инвестициялары (тазартылған қымбат металдармен басқа активтерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері (шетел валютасын есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
Кт 403 Басқада қаржы инвестициялары (опционды есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері;

арнайы қаржы компаниясы базалық активтерді сатып алынған "пут" опционының талаптары бойынша сатқан кезде:

сатылатын активтердің құнына:

Дт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері
Кт 403 Басқада қаржы инвестициялары (опционды есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
40101 Саудаға арналған бағалы қағаздар
40102 Сатуға арналған қолда бар бағалы қағаздар
40201 Саудаға арналған бағалы қағаздар
40202 Сатуға арналған қолда бар бағалы қағаздар
40203 Өтелгенге дейін ұсталатын бағалы қағаздар
403 Басқа да қаржы инвестициялары (тазартылған қымбат металдармен басқа активтерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері (шетел валютасын есепке алуға арналған жеке қосалқы шот);

сатып алынған "колл"/"пут" опционы бойынша іске асырылған кірістердің сомасына:

Дт 72705 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған кірістер
Кт 84505 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған шығыстар
72708 Басқа да бағалаудан іске асырылған кірістер;

сатып алынған "колл"/"пут" опционы бойынша іске асырылған шығыстардың сомасына:

Дт 84508 Басқа да бағалаудан іске асырылған шығыстар
72705 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған кірістер
Кт 84505 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған шығыстар.

Бір мезгілде, борыштық бағалы қағаздарды сатып алу және сату кезінде Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде N 3735 тіркелген "Қазақстан Республикасы қаржы нарығының жекелеген субъектілері жүзеге асыратын сатып алынған борыштық бағалы қағаздармен операциялардың бухгалтерлік есебін жүргізу жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы" 2005 жылғы 6 маусымдағы **N 65 қаулысында** көзделген бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады.

Ескерту. 19-3-тармақпен толықтырылды - Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2007.07.20. N 83 *(қолданысқа енгізілу тәртібін* 2-тармақтан *қараңыз) Қаулысымен.*

19-4. Бөлінген активтер бойынша уақытша бос түсімдерді сатылған активтермен "колл"/"пут" опциондары бойынша операцияларға орналастыру кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

сатылған "колл"/"пут" опционының шарттары бойынша шартты талаптар сомасына:

Дт 1030 Сатып алынған опциондық келісім-шарттар - "пут" - қарсы шот
1031 Сатып алынған опциондық келісім-шарттар - "колл" - қарсы шот
Кт 1080 Сатып алынған опциондық келісім-шарттар - "пут"
1081 Сатып алынған опциондық келісім-шарттар - "колл";

алынған сыйлықақы сомасына:

Дт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері
Кт 603 Тағы басқалары (опционды есепке алуға арналған жеке қосалқы шот).

Арнайы қаржы компаниясының есеп саясатымен белгіленген кезеңділікпен, сондай-ақ мәмілені жабу күні сатылған "колл"/"пут" опционын әділ құны бойынша қайта бағалау жүргізіледі және мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

"колл"/"пут" опционының әділ құнының оң өзгерісінің сомасына:

Кт 603 Тағы басқалары (опционды есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
72705 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған кірістер;

опционының әділ құнының теріс өзгерісінің сомасына:

Кт 84505 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған шығыстар

Кт 603 Тағы басқалары (опционды есепке алуға арналған жеке қосалқы шот).

Ашық позицияны жабу немесе сатылған "колл"/"пут" опционын орындау күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:
сатылған "колл"/"пут" опционының шарттары бойынша шартты талаптардың сомасына:
Дт 1080 Сатып алынған опциондық келісім-шарттар - "пут"
1081 Сатып алынған опциондық келісім-шарттар - "колл"
Кт 1030 Сатып алынған опциондық келісім-шарттар - "пут" - қарсы шот
1031 Сатып алынған опциондық келісім-шарттар - "колл" - қарсы шот;
"колл"/"пут" опционының құнын ақшамен өтеген кезде (ашық позицияны жабу):
Дт 603 Тағы басқалары (опционды есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
Кт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері;
базалық активтер сатылған жағдайда:
сатылатын активтердің құнына:
Дт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері
603 Тағы басқалары (опционды есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
Кт 40101 Саудаға арналған бағалы қағаздар
40102 Сатуға арналған қолда бар бағалы қағаздар
40201 Саудаға арналған бағалы қағаздар
40202 Сатуға арналған қолда бар бағалы қағаздар
40203 Өтелгенге дейін ұсталатын бағалы қағаздар
403 Басқа да қаржы инвестициялары (тазартылған қымбат металдармен басқа активтерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері (шетел валютасын есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
базалық активтер сатып алынған жағдайда:
сатып алынған активтердің құнына:
Дт 40101 Саудаға арналған бағалы қағаздар

40102 Сатуға арналған қолда бар бағалы қағаздар
40201 Саудаға арналған бағалы қағаздар
40202 Сатуға арналған қолда бар бағалы қағаздар
40203 Өтелгенге дейін ұсталатын бағалы қағаздар
403 Басқа да қаржы инвестициялары (тазартылған қымбат металдармен басқа активтерді есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері (шетел валютасын есепке алуға арналған жеке қосалқы шот);
Кт 603 Тағы басқалары (опционды есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері;

сатылған "колл"/"пут" опционы бойынша іске асырылған кірістердің сомасына:

Дт 72705 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған кірістер
Кт 84505 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған шығыстар
72708 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылған кірістер;

сатылған "колл"/"пут" опционы бойынша іске асырылған шығыстардың сомасына:

Дт 84505 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылған шығыстар
72705 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған кірістер
Кт 84505 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған шығыстар.

Бір мезгілде, борыштық бағалы қағаздарды сатып алу және сату кезінде Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде N 3735 тіркелген "Қазақстан Республикасы қаржы нарығының жекелеген субъектілері жүзеге асыратын сатып алынған борыштық бағалы қағаздармен операциялардың бухгалтерлік есебін жүргізу жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы" 2005 жылғы 6 маусымдағы N 65 қаулысында көзделген бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады.

Ескерту. 19-4-тармақпен толықтырылды - Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2007.07.20. N 83 *(қолданысқа енгізілу тәртібін* 2-тармақтан *қараңыз) Қаулысымен.*

19-5. Бөлінген активтер бойынша уақытша бос түсімдерді валюталық своптарға орналастыру кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

шетел немесе ұлттық валютадағы талаптардың сомасына:

Дт 403 Басқа да қаржы инвестициялары (валюталық свопты

есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
Кт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері;
шетел немесе ұлттық валютадағы міндеттемелердің сомасына:
Дт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері
Кт 603 Тағы басқалары (валюталық свопты есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)

Валюталық своп бойынша сыйақы түрінде кірістер мен шығыстарды есептеу кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:
кірістердің сомасына:
Дт 403 Басқа да қаржы инвестициялары (валюталық свопты есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
Кт 72428 Сыйақы алуға байланысты басқа да кірістер;
шығыстар сомасына:
Дт 83127 Сыйақы төлеуге байланысты басқа да кірістер
Кт 603 Тағы басқалары (валюталық свопты есепке алуға арналған жеке қосалқы шот).

Валюталық своп бойынша сыйақы төлеу немесе алу кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:
алынатын сыйақы сомасына:
Дт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері
Кт 403 Басқа да қаржы инвестициялары (валюталық свопты есепке алуға арналған жеке қосалқы шот);
төленген сыйақы сомасына:
Дт 603 Тағы басқалары (валюталық свопты есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
Кт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері.

Валюталау күні валюталық свопты жабу бойынша мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:
шетел немесе ұлттық валютадағы талаптардың сомасына:
Дт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері
Кт 403 Басқа да қаржы инвестициялары (валюталық свопты есепке алуға арналған жеке қосалқы шот);
шетел немесе ұлттық валютадағы міндеттемелердің сомасына:
Дт 603 Тағы басқалары (валюталық свопты есепке алуға

арналған жеке қосалқы шот)
Кт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері.

Ескерту. 19-5-тармақпен толықтырылды - Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2007.07.20. N 83 *(қолданысқа енгізілу тәртібін* 2-тармақтан *қараңыз) Қаулысымен.*

19-6. Бөлінген активтер бойынша уақытша бос түсімдерді пайыздық своптарға орналастыру кезінде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

егер арнайы қаржы компаниясы мәміленің шарттары бойынша төлемдерді өзгермелі пайыздық ставка бойынша жүзеге асырып, белгіленген пайыздық ставка бойынша алса:

Дт 1026 Белгіленген пайыздық своп
Кт 1076 Өзгермелі пайыздық своп;

егер арнайы қаржы компаниясы шартты мәмілелер бойынша төлемдерді белгіленген пайыздық ставка бойынша жүзеге асырса, ал өзгермелі пайыздық ставка бойынша алса:

Дт 1027 Өзгермелі пайыздық своп
Кт 1077 Белгіленген пайыздық своп.

Пайыздық свопты қайта бағалауды арнайы қаржы компаниясының есеп саясатымен белгіленген кезеңділікпен жүзеге асырған кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

оң айырманың сомасына:

Дт 403 Басқа да қаржы инвестициялары (валюталық свопты есепке алуға арналған жеке қосалқы шот)
Кт 72705 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған кірістер;

теріс айырманың сомасына:

Дт 84505 Басқа да қайта бағалаудан іске асырылмаған шығыстар
Кт 603 Тағы басқалары (валюталық свопты есепке алуға арналған жеке қосалқы шот).

Мерзімдік төлемдерді жүргізген күні пайыздық свопты әділ құны бойынша қайта бағалау жүргізілгеннен кейін мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

алынған сыйақының сомасына:

Дт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері
Кт 72708 Басқа да бағалаудан іске асырылған кірістер;

төленген сыйақының сомасына:

Дт 84508 Басқа да бағалаудан іске асырылған шығыстар
Кт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық

валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері.

Ашық позицияны жабу немесе пайыздық свопты жабу күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

пайыздық свопты сатып алған кезде шартты талаптардың сомасына:

Дт 1076 Өзгермелі пайыздық своп

Кт 1026 Белгіленген пайыздық своп;

пайыздық свопты сатқан кезде шартты талаптардың сомасына:

Дт 1077 Белгіленген пайыздық своп

Кт 1027 Өзгермелі пайыздық своп;

алынған сыйақының сомасына:

Дт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері

Кт 72708 Басқа да бағалаудан іске асырылған кірістер;

төленген сыйақының сомасына:

Дт 84508 Басқа да бағалаудан іске асырылған шығыстар

Кт 44190 Арнайы қаржы компаниясының кастодиан банктегі ұлттық валютадағы ағымдағы шоттарындағы бөлінген активтері.

Ескерту. 19-6-тармақпен толықтырылды - Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2007.07.20. N 83 *(қолданысқа енгізілу тәртібін* 2-тармақтан *қараңыз) Қаулысымен.*

19-7. 39-Халықаралық қаржылық есептік стандарттарының талаптарына сәйкес тәуекелдерді хеджирлеу мақсатында туынды қаржы құралдарымен жасалған мәмілелерді жүзеге асыру кезінде хеджирлеу құралы болып табылатын туынды қаржы құралын қайта бағалау нәтижелері есепке алу кезінде сол жіктеу баптарына жатқызылады және нетто негізде қаржылық есептілікте ашып көрсетіледі.

Ескерту. 19-7-тармақпен толықтырылды - Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2007.07.20. N 83 *(қолданысқа енгізілу тәртібін* 2-тармақтан *қараңыз) Қаулысымен.*

5-тарау. Қорытынды ережелер

20. Осы Нұсқаулықта реттелмеген мәселелер Қазақстан Республикасының заңнамасында және халықаралық қаржылық есептілік стандарттарында көзделген тәртіппен шешіледі.

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК